

Minnisblað

Viðtakandi: Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis
Sendandi: Fjármála- og efnahagsráðuneytið
Dagsetning: 04.11.2020
Málsnúmer:
Bréflykill:

Efni: Áhrifamat á tekjufallsfrumvarpinu

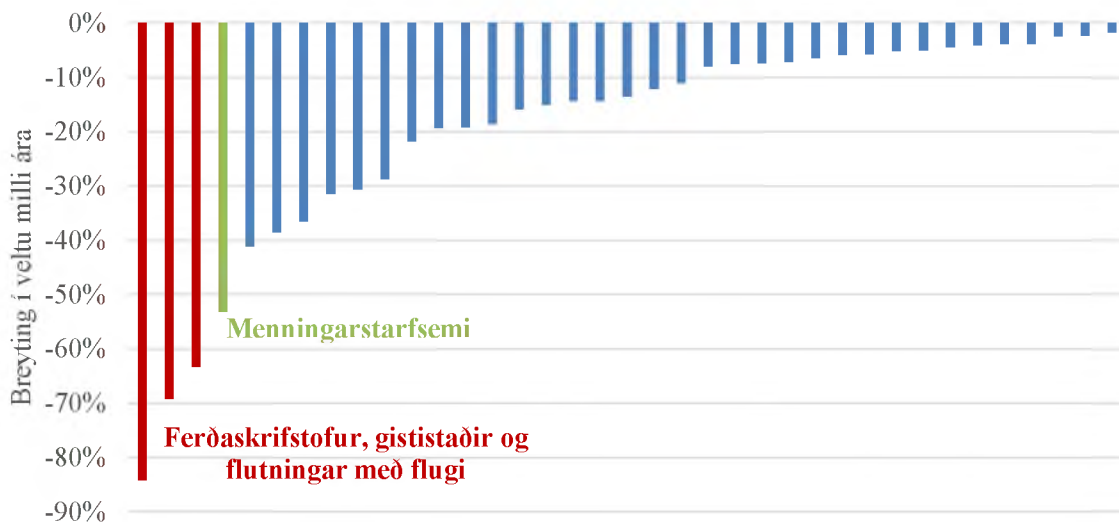
Til að áætla hvaða atvinnugreinar hafa orðið fyrir nægu tekjufalli til að hljóta tekjufallsstyrk er notast við veltutölur skv. virðisaukaskattskýrslum eftir atvinnugreinum frá Hagstofu. Breyting á virðisaukaskattskyldri veltu á milli ára er því notað sem nálgun á tekjufall atvinnugreina í þessu áhrifamati. Ef borin er saman velta á 6 mánaða tímabili, frá mars til ágúst, annars vegar á árinu 2019 og hins vegar á árinu 2020, má áætla hvaða atvinnugreinar og þannig hvaða fyrirtæki hafa orðið fyrir a.m.k. 40% tekjufalli milli ára.

Mesta lækkun veltu hefur orðið hjá ferðaskrifstofum, ferðaskipuleggjendum og annarri bóknarþjónustu (-84%), fyrirtækjum í rekstri gististaða (-69%), í flutningi með flugi (-63%), einstaklingum og fyrirtækjum starfandi í menningarstarfsemi, fjárhættu- og veðmálastarfsemi (-53%) og atvinnumiðlun (-41%).

Aðrar atvinnugreinar sem voru með 30-40% lægri veltu voru vöruheymsla og stöðstarfsemi fyrir flutninga (-39%), prentun og fjölföldun upptekins efnis (-36%), veitingasala og þjónusta (-31%) og leigustarfsemi utan fasteignaleigu (-31%).

Vert er að hafa í huga að mikill breytileiki getur verið í veltulækkun milli fyrirtækja innan sömu greinar. Í dæmaskyni mætti nefna fyrirtæki í veitingaþjónustu þar sem einhverjir veitingastaðir á Suðvesturlandi hafa orðið fyrir minna en 40% tekjufalli en veitingastaðir úti á landi sem stóluðu meira á erlenda eftirspurn hafa orðið fyrir yfir 70% tekjufalli.

Velta skv. virðisaukaskattskýrslum hefur fallið í mörgum atvinnugreinum en þó hvergi eins mikið og hjá fyrirtækjum í ferðaþjónustu og menningarstarfsemi

Út frá gögnum Hagstofu um veltu einstakra atvinnugreina samkvæmt virðisaukaskattsskýrslum er áætlað að rekstraraðilar (einyrkjar og fyrirtæki) starfandi í ferðaþjónustu, menningargreinum og atvinnumiðlun muni uppfylla skilyrði um tekjufall og eiga þannig rétt á tekjufallsstyrk. Þannig var áhrifamatið unnið með aðeins þá rekstraraðila í huga.

Ferðaþjónusta

KPMG hefur safnað saman upplýsingum úr ársreikningum félaga í ferðaþjónustu. Fyrirtækin tilheyra 27 ÍSAT atvinnugreinánúmerum sem flokka má í afþreyingu, bílaleigur, ferðaskrifstofur, flug, gististaði, hópferðir og veitingarekstur.

Samkvæmt gagnagrunni KPMG uppfylla 1.523 fyrirtæki skilyrði um veltu og a.m.k. einn launamann. Í áhrifamati sem byggir á þeim fjölda er gert ráð fyrir að tekjufall allra fyrirtækja sé 70-100% að undanskildum veitingastöðum á suðvesturhorninu, þeir eru ýmist með 40-70% tekjufall eða ekki nægt tekjufall til að eiga rétt á úrræðinu. Ef miðað er við að öll fyrirtæki sem uppfylla skilyrði um tekjufall og laungþega sæki um úrræðið og fái hámark tekjufallsstyrks miðað við fjölda stöðugilda á árinu 2019 er áætlað að úrræðið gæti kostað ríkissjóð allt að **14,5 ma.kr. vegna ferðaþjónustunnar einnar.**

Matið er byggt á fjölda stöðugilda í árslok 2019 og er því algjört hámark því ljóst er að fyrirtækjum og starfsmönnum hefur fækkað mikið í greininni. Samkvæmt gögnum Hagstofu störfuðu 26.392 einstaklingar í einkennandi greinum ferðaþjónustu í lok árs 2019 en á þriðja ársfjórðungi 2020 hafði þeim fækkað í 14.551. Á sama tíma fækkaði laungreiðendum úr 2.037 í 1.779. Auk þess lækkar nýting annarra úrræða styrkfjárhæðina, en flest úrræði stjórnvalda hafa til þessa ekki síst nýst fyrirtækjum og starfsmönnum í einkennandi greinum ferðaþjónustu.

Gagnasett KPMG hefur aðeins að geyma ársreikninga félaga í ferðaþjónustu. Þar vantar því yfirlit yfir einyrkja sem eru líklega að mestu leyti einstaklingar sem aðstoða ferðamenn s.s. upplýsingaþjónusta, starfsemi leiðsögumanna og fararstjóra, ferðakynningar o.þ.h. (ÍSAT 79.90.0). Samkvæmt Skattinum voru 201 einstaklingur starfandi í atvinnugreinánúmeri 79.90.0 á tekjuárinu 2019. Meðalrekstrarkostnaður á sjö mánaða tímabili var tæplega 1,4 millj.kr. sem er lægra en hámark á mögulegum styrk fyrir bæði 40-70% og 70-100% tekjufall fyrir einyrkja.

Þannig má áætla að kostnaður til einyrkja starfandi í ferðaþjónustu yrði ekki hærra en **0,3 ma.kr.** ef miðað er við rekstrarkostnað einyrkja á tekjuárinu 2019.

Menningarstarfsemi

Skatturinn gaf upp heildarfjölda einstaklinga og lögaðila starfandi í eftirfarandi menningargreinum; listsköpun (ÍSAT 90.03.0), sviðslistir (ÍSAT 90.01.0), þjónusta við sviðslistir (ÍSAT 90.02.0), hljóðupptaka og tónlistarútgáfa (ÍSAT 59.20.0) og önnur ótalin skemmtun og tómstundastarf (ÍSAT 93.29.0), út frá skattaframtölum fyrir tekjuárið 2019. Í þeim greinum voru samtals 1.964 einyrkjar og 715 fyrirtæki.

Í könnunum sem BHM framkvæmdi meðal starfandi einstaklinga í lista- og menningargreinum töldu 79% aðspurðra að tekjur hefðu dregist saman milli ára og helmingur taldi tekjusamdráttinn vera a.m.k. 50%. Í kostnaðarmatinu var þannig gert ráð fyrir að aðilar starfandi í menningargreinum yrðu fyrir 40-70% tekjufalli. Ekki lágu fyrir gögn um stöðugildi fyrirtækja í atvinnugreininni svo gert var ráð fyrir að fyrirtækin hefðu öll fimm stöðugildi eða fleiri. Ennfremur var miðað við meðalrekstrarkostnað einyrkja og fyrirtækja á 7 mánaða tímabili síðasta árs til að ákvarða styrkfjárhæð. Þannig má áætla að einyrkjar í listum fái greiddart tæplega 2,5 ma.kr. og fyrirtæki 5,8 ma.kr. Áætlaður kostnaður til menningargreina verður því **8,3 ma.kr.**

Matið er sem áður byggt á forsendum um að öll fyrirtæki geti sýnt fram á 5 stöðugildi og að allir rekstraraðilar starfandi í menningarstarfsemi hafi orðið fyrir a.m.k. 40% tekjufalli en þó ekki meira en 70%. Þannig er áætlaður kostnaður líklega nokkuð hærri en sá kostnaður sem mun raungerast.

Aðrar greinar

Utan ferðaþjónustu og menningarstarfsemi var atvinnumiðlun eina atvinnugreinin sem hafði orðið fyrir meira en 40% samdrætti í veltu milli ára samkvæmt virðisaukaskattskýrslum. Kostnaðarmat vegna styrkveitinga til rekstraraðila starfandi í atvinnumiðlun fór fram með sama hætti og kostnaðarmat vegna aðila starfandi í menningarstarfsemi og einyrkja í ferðaþjónustu. Notast var við upplýsingar úr skattaframtölum fyrir tekjuárið 2019.

Lögaðilar með yfir 1 milljón í rekstrartekjur og greiddu laun voru 21 á árinu 2019. Gert var ráð fyrir 40-70% tekjufalli hjá öllum þeim rekstraraðilum og þannig áætlað að kostnaður til aðila starfandi í öðrum greinum (utan ferðaþjónustu og menningargreina) verði um **0,3 ma.kr.**

Þótt aðrar greinar hafi ekki orðið fyrir veltufalli að sama marki eru að öllum líkindum rekstraraðilar í öðrum greinum sem falla undir skilyrði styrkveitingar. Í dæmaskyni má þar nefna aðila starfandi í vörugeymslu og stöðstarfsemi fyrir flutninga en velta í greininni dróst saman um 39% milli ára. Samkvæmt gögnum frá Skattinum starfa þar 41 einyrki og 113 fyrirtæki með háan rekstrarkostnað og skyldu allir eiga rétt á að sækja um úrræðið mundi kostnaður vegna þessa atvinnugreinar nema allt að 1,65 ma.kr.

Heildaráhrif á ríkissjóð

Áætla má að heildaráhrif tekjufallsstyrks á ríkissjóð verði ekki hærri en **23,3 ma.kr. (ytri mörk)**. Eins og fram hefur komið er upphæðin nokkurs konar hámark. Ástæða þess er að aðferðafræðin ofmetur stöðugildi fyrirtækja, ýmist vegna þess að stöðugildi fyrra árs eru notuð eða vegna þess að gert er ráð fyrir að stöðugildin séu a.m.k. 5 og fyrirtæki eigi þannig rétt á hámarki tekjufallsstyrksins. Einnig er notast við fjölda fyrirtækja sem skiluðu framtali 2020 fyrir tekjuárið 2019 sem gefur til kynna að fyrirtæki séu nokkuð fleiri en þau eru í raun þar sem nokkur fjöldi hefur hætt starfsemi á árinu 2019 eða 2020 og lítið hefur verið um nýskráningar fyrirtækja á árinu.

Í matinu er til einföldunar gert ráð fyrir að allir rekstraraðilar í hverri atvinnugrein hafi orðið fyrir tekjufalli á sama bili og eigi því rétt á tekjufallsstyrk í samræmi við það. Í raun eru þó einnig dreifing á tekjufalli fyrirtækja innan atvinnugreinanna. Gera má ráð fyrir að innan þeirra atvinnugreina sem verða fyrir hvað mestu tekjufalli séu einhver fyrirtæki sem hafi gengið betur og standist því ekki skilyrðin um 40% eða 70% tekjufall. Aftur á móti þá getur verið að innan annarra atvinnugreina þar sem ekki varð svo mikið tekjufall hafi einhver fyrirtæki orðið fyrir tekjufalli og eigi því rétt á tekjufallsstyrk.

Ennfremur, gerir aðferðafræðin ráð fyrir því að fyrirtækin uppfylli skilyrði um skilvísi og að þau sækji í raun um úrræðið. Ekki hefur verið lagt mat á áhrif þess skilyrðis og er því ekki gerður frádráttur vegna þessa.

Loks hefur ekki verið tekið tillit til þess að lokunarstyrkir, greiðsla launa á uppsagnarfresti og hlutabætur, lækka styrkfjárhæð enda eru þeim úrræðum ætlað með öðrum hætti að koma til mót svið sama vanda.

Þar sem áhrifamatið er eðli máls samkvæmt nokkurri óvissu háð þykir rétt að gæta varúðar og setja fyrirvara um heildarfjárhæðir. Þær tölur sem fram koma í töflunni að neðan sýna svokölluð ytri mörk mats (væntanlegt hámark) á heildarfjárhæð tekjufallsstyrkja.

Tafla 1: Áhrifamat á ríkissjóð

<i>Atvinnugreinar sem eru líklegar til að hafa orðið fyrir nægu tekjufalli</i>	<i>Gögn notuð í greiningu</i>	<i>Tekjufall</i>	<i>Fjöldi einyrkja og fyrirtækja</i>	<i>Styrkfjárhæðir (ma.kr.)</i>
Ferðaþjónusta – félög	Greining frá KPMG	70-100% hjá öllum fyrirtækjum nema 40-70% hjá veitingastöðum á Suðvesturlandi.	1.523	14,5
Ferðaþjónusta – einyrkjar	Upplýsingar frá Skattinum	70-100%	201	0,3
Menningarstarfsemi	Upplýsingar frá Skattinum	40-70%	2.679	8,3
Aðrar greinar	Upplýsingar frá Skattinum	40-70%	21	0,3
Alls			4.424	23,3